

Oliy ta'lim muassasalari va ularning filiallari, Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi, respublika ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazlari, ilmiy-tadqiqot institutlari va klinik ordinatorlarni o'qitish vakolati berilgan xususiy klinikalar klinik ordinaturasiga kirish test sinovlarida **EPIDEMIOLOGIYA** fanidan foydalaniladigan test varianti tafsiloti

1. Test variantining qo'llanish maqsadi

Epidemiologiya fanidan test topshiriqlari O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalariga kirish test sinovlarida umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'limning va oliy ta'limning davlat ta'lim standartlari hamda epidemiologiya faniga oid oliy o'quv dasturlarida o'zlashtirilishi belgilangan bilim, ko'nikma, malaka talablari asosida klinik ordinatura rezidentining tayyorgarlik darajasini aniqlab berish uchun mo'ljallangan.

2. Test variantini shakllantirishda asos bo'luvchi me'yoriy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Tibbiyot xodimlari malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi 2009-yil 18-dekabrda VMQ-319-son qarori bilan tasdiqlangan "Tibbiyot xodimlari malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash tartibi to'g'risida Nizom";

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining "2024/2025 o'quv yilida klinik ordinatura (rezidentura)ga qabul qilish to'g'risida"gi 2024-yil 17-iyuldagi 238-son buyrug'i;

Epidemiologiya faniga oid amaldagi davlat ta'lim standarti va o'quv dasturlari.

3. Epidemiologiya fanidan shakllantiriladigan test variantining tarkibi

Epidemiologiya fanidan mutaxassislik fani sifatida shakllantiriladigan test varianti abituriyentlarning nazariy bilimlarni o'zlashtirish darajasi bilan birga mantiqiy fikrlashi, masala va topshiriqlarni bajara olish qobiliyati va ta'limning keyingi bosqichiga tayyorgarligini baholaydigan, fanga oid kompetensiyalarni tekshirishga yo'naltirilgan test topshiriqlaridan tarkib topadi. Test topshiriqlarining soni hamda baholash mezonlari O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi va oliy ta'lim muassasalari tomonidan tasdiqlanadi.

4. Test topshirilari yordamida tekshiriladigan fan mazmuni tarkibi

Kodi	Tekshiriladigan fan mazmuni tarkibi
1.1	<i>Epidemiologiya fan sifatida</i> Epidemiologiya fani haqida tushuncha va uning zamonaviy tibbiyot fanlari tizimida tutgan o‘rni, fanning ilmiy-tadqiqot metodlari. Epidemiologiya fanining rivojlanish tarixi. Olimlarning epidemiologiya fani rivojiga qo‘shgan hissalari.
1.2	<i>Epidemiologiya haqida asosiy tushunchalar</i> Zamonaviy tibbiyot va sog‘liqni saqlashning dolzarb muammolari. Epidemiologiyaga tizimli yondoshish. Epidemik jarayonning ijtimoiy-ekologik konstepstiyasi.
1.3	<i>Umumiy epidemiologiya</i> Epidemik jarayon haqidagi ta’limot va uning interpretastiyasi. Epidemik jarayonning o‘ziga xoslik tabiati. Epidemik jarayon rivojlanishida epidemiologik nazariyalarning tutgan o‘rni. Epidemik jarayonning rivojlanishida ijtimoiy va tabiiy omillarning ahamiyati.
1.4	Epidemiologik diagnostika epidemiyaga qarshi ishlarning metodik asosi. Klinik va epidemiologik diagnostika paralleli. Epidemiyaga qarshi ishlarning epidemiologik diagnostik-uslubiy asosi. Klinik va epidemiologik diagnostika parallellari. Epidemiologik diagnostika usullari va bosqichlari. Epidemiologik tadqiqot usulining tarkibi.
1.5	Epidemiologik kasalliklarni tahlil qilish usullarining nazariy va amaliy asoslari. Aholi kasallanishlarining retrospektiv va operativ tahlili.
1.6	Aholi kasallanishlarini tavsiflovchi epidemiologik ko‘rsatkichlar. Tasviriy (diskriptiv) epidemiologiya. Analitik epidemiologiya. Hodisa-nazorat va Kagort tadqiqot usuli.
1.7	Epidemiologik tadqiqotlar dizayni, tajriba va kuzatish. Klinik tadqiqot usullarini randomizastiya qilish. Tanlovni shakillantirish. Tanlash hajmini o‘lchash. Xavf omillari, ko‘rsatkichlar farqining ehtimoli.
1.8	Kasallik guruhlari va nozologik shakillari bo‘yicha aholining kasallanish darajasi va tarkibini tahlil qilish asosida profilaktika muammolarini baholash. Terapevtik, immunobiologik vositalar va diagnostik (tashxisiy) sinamalarning samaradorligi va xavfsizligini baholash. Birlamchi, ikkilamchi va uchlamchi profilaktika. Profilaktika va skrining.
1.9	Profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarning sifati va samaradorligini baholash. Dezinfekstiya ishini tashkillashtirish asosi. Yuqumli kasalliklar profilaktikasida dezinfekstiyaning ahamiyati. Emlash ishlarini tashkillashtirish bosqichlari. Immunoprofilaktikaning samaradorligini baholash.
1.10	Epidemiyaga qarshi ishlarni tashkil etish, epidemiyaga qarshi tizimning tashkiliy tuzilmasi va tarkibiy bo‘linmalar faoliyatining funkstional yo‘nalishlari. Epidemiologik nazorat. Epidemiologik nazoratni tashkil etish asoslari. Sanitariya-epidemiologiya xizmati aholini epidemiyaga qarshi himoya qilish tizimidagi etakchi tarkibiy qismi.
1.11	Aholi yashash xududlarida yuqumli kasalliklar tarqalishining retrospektiv epidemiologik tahlili - analizini (REA) o‘tkazishni tashkil etish asoslari. Kasallikning guruhlari, nozologik shakillari bo‘yicha aholining kasallanish darajasi va tarkibini tahlil qilish asosida profilaktik muammolarni bahrolash.
1.12	Operativ epidemiologik tahlil doirasida yuqumli kasalliklar epidemik o‘choqlarini epidemiologik tekshirish. Sanitariya-epidemiologiya xizmati epidemiologiya bo‘limi profilaktik ishlarining muammoli-tematik rejasi va boshqa turlari. Epidemiyaga

	qarshi ishlarning sifati va samaradorligini baholash.
1.13	Epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar tarkibi. Dezinfekstiya ishi faoliyatini tashkillashtirish va tarkibiy qismlari. Dezinfekstiya chora-tadbirlari sifati va samaradorligini baholash. DPM markaziy sterilizatsiya bo'limi (MSB) sifati va samaradorligini nazorati. Emlash ishlari faoliyatini tashkillashtirish bosqichlari: rejalashtirish, o'tkazishva aholi immunizatsiyasi sifati va samaradorligini baholash. Vakstinastiyadan keyingi reaktsiyalar va asoratlarini baholash.
1.14	<i>Xususiy epidemiologiya</i> Infekstion va noinfekstion kasalliklarning epidemiologik xususiyatlari. Fekalno-oral mexanizmi bilan yuqadigan infektsiyalar umumiy tasnifi (xarakteristikasi). O'zbekistonda ichak infektsiyasining dolzarb muammolari. Salmonellezning epidemiologiyasi va profilaktikasi. Kasalxona ichi salmonellezning epidemiologik xususiyatlari. Oziq-ovqat toksikoinfektsiyasining epidemiologiyasi va profilaktikasi. Antroponoz infektsiyalar epidemiologiyasi va profilaktikasi. Shigellyozning epidemiologiyasi va profilaktikasi. Tif-parotif kasalliklarining (TPK) epidemiologiya va profilaktikasi. Enteral virusli hepatitlarning epidemiologiyasi va profilaktikasi.
1.15	Artifisial, gemokontaktik (parenteral) mexanizmi bilan yukadigan virusli hepatitlar epidemiologiya va profilaktikasi xususiyatlari.
1.16	OIV/OITS infektsiyasi epidemiologiyasi va profilaktikasi. Unga qarshi kurashish muammolari.
1.17	Kasalxona ichi infektsiyasida (KII) epidemiologiya, profilaktika va epidemiologik nazorat asoslari. Oldini olish bo'yicha epidemiologik nazoratning ahamiyati.
1.18	Jarrohat va tug'uruqqa yordam shifoxonalarida kasalxona infektsiyalari epidemiologiya, profilaktika va epidemiologik nazoratning o'ziga xos xususiyatlari.
1.19	Havo-tomchi (aerozol) mexanizmi bilan yuqadigan infektsiyalar umumiy tasnifi (xarakteristikasi). Nafas yo'li infektsiyalarining epidemiologiya-si va profilaktikasining zamonaviy xususiyatlari. O'zbekiston Respublikasi-da nafas yo'li infektsiyalariga qarshi kurashish muammolari. Gripp va o'tkir respirator virusli infektsiyalar (O'RVI) epidemiologiyasi va profilaktikasi.
1.20	Difteriya, meningokokk infektsiyasining epidemiologik xususiyatlari va ularga qarshi epidemiologik nazoratni tashkil etish. Qizamiq infektsiyasining epidemiologiyasi, profilaktikasi va muammolari.
1.21	Ko'kyo'tal infektsiyasining epidemiologiyasi, profilaktikasi va epidemik nazoratini tashkil qilish. Tuberkulez (sil) infektsiyasining epidemiologiyasi va profilaktikasi. Tuberkulez infektsiey qarshi epidemiologik nazoratni tashkillashtirish va uning tarkibi.
1.22	Zamonaviy pandemiyalar: COVID-19 infektsiyasining epidemiologiyasi va profilaktikasi xususiyatlari. COVID-19 infektsiyasi epidemik o'chog'ida o'tkaziladigan epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar xususiyatlari.
1.23	Jinsiy yo'l orqali o'tkaziladigan infektsiyalar (JYOO'I) epidemiologiyasi va profilaktikasi. Epidemiologik nazorat o'tkazishni tashkillashtirish xususiyatlari va uning tarkibi.

1.24	Zoonoz infektsiyalar va sapronoz. Quturish kasalligining epidemiologiyasi va profilaktikasi. Brustellyoz, Ku isitmasi, tulyaremiya va yashur kasalliklar epidemiologiyasi va profilaktikasi. Zoonoz infektsiyalarda epidemiologik nazorat o'tkazish tarkibi va tashkillashtirish xususiyatlari.
1.25	O'lat va kuydirgi kasalliklarining epidemiologiyasi va profilaktikasi. Epidemiologik nazorat o'tkazish tarkibi va tashkillashtirish xususiyatlari. Moxov kasalligining epidemiologiyasi va profilaktikasi. Epidemiologik nazorat o'tkazish tarkibi va tashkillashtirish xususiyatlari.
1.26	O'zbekiston Respublikasi xududlariga karantin va o'ta havfli yuqumli kasalliklar olib kiritilishi va tarqatib yuborilishidan sanitariya muxofazalashni tashkillashtirish. Vabo va gemorragik isitma kasalliklarining epidemiologiyasi va profilaktikasi. Maymun chechagi infektsiyasining epidemiologiyasi, profilaktikasi va epidemiologik nazorati.
1.27	O'zbekiston Respublikasida parazitologiya asoslari. Bezgak kasalligining epidemiologik nazorati va uni butkul tugatish muammolari. O'zbekiston Respublikasi xududlarida eng ko'p uchraydigan gelmintozlar. Geogelmintozlar epidemiologiyasi va profilaktikasi: Askaridoz va trixostefalez. Kontagioz gelmintozlar epidemiologiyasi va profilaktikasi: Enterobioz va gimenolipedoza. Biogelmintozlar epidemiologiyasi va profilaktikasi: Tenidozlar va boshqalar. Parazitizm va parazitar kasalliklar (lyamblioz, xlamidiozlar, amebiaz).

5. Epidemiologiya faniga oid kognitiv ko'nikma darajasi

1.	Quyi kognitiv daraja	<ul style="list-style-type: none"> - epidemiologik atamalar, asosiy epidemiologik ob'ektlar, hodisalar va epidemik jarayonlarni bilish; - epidemiologik hodisalar va epidemik jarayon va uning qonuniyatlari mohiyatini tushunish.
2.	Yuqori kognitiv daraja	<ul style="list-style-type: none"> - xo'jayin va qo'zg'atuvchi populyatsiyalari, biologik, ijtimoiy va tabiiy omillar va epidemik jarayon o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlay olish; - aholi kasallanishlari va epidemik jarayonni tahlil qilish; - fanga oid turli qiyinlik darajadagi masalalarni echa olish; - epidemiologik qonuniyatlar va nazariyalarni, ular orasidagi bog'lilikni mantiqiy fikrlash, tahlil qila olish

6. Epidemiologiya fanidan test topshiriqlari yordamida tekshiriladigan bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalar

Epidemiologiya faniga oid test varianti abituriyentlarning nazariy bilimlarni o'zlashtirish darajasini, ularning mantiqiy fikrlashini baholaydigan test topshiriqlaridan iborat. Mazkur test topshiriqlarini shakllantirishda amaldagi

davlat ta'lim standartlari, epidemiologiya fani oliy ta'lim o'quv dasturlarida o'zlashtirilishi belgilab ko'rsatilgan bilim, ko'nikma, malaka va kompetenstiyalar asos sifatida qaraldi.

Fan	Tekshiriladigan bilim, ko'nikma, malaka va kompetenstiyalar		Kodi	
Epidemiologiya	Epidemiologik ob'ektlar va ularda boradigan jarayonlarni tushunish kompetenstiyasi	Epidemiologiya fanining zamonaviy tibbiyot fanlar tizimida tutgan o'ri, fanning ilmiy- tadqiqot metodlari, epidemiologiya fanining rivojlanish tarixi. Olimlarning epidemiologiya fani rivojiga qo'shgan hissalari.	1.1.1	
		Epidemiologiya fan sifatida	Zamonaviy tibbiyot va sog'liqni saqlashning dolzarb muammolari. Epidemiologiyaga tizimli yondoshish. Epidemik jarayonning ijtimoiy-ekologik konstepstiyasi.	1.1.2
		Epidemik jarayon ta'limoti va uning interpretastiyasi. Epidemik jarayon omillari (biologik, ijtimoiy va tabiiy omillar). Epidemik jarayon-ning rivojlanish mexanizmi. Epidemik jarayon-ning namoyon bo'lishi.	1.1.3	
		Epidemik jarayon rivojlanish mexanizmida uchta epidemiologik nazariyalarning roli.	1.1.4	
		Epidemiologiya fanini aholi kasallanishlarini populyastiya darajasida o'rganish.	1.2.1	
		Turli infekstiyalar epidemik jarayonining namoyon bo'lishlarini tahlil qilish.	1.2.2	
		Aholi salomatligini baholash maqsadida ma'lumotlarni to'plash, statistik va mantiqiy qayta ishlash va uni belgilovchi omillarni aniqlash.	1.2.3	
		Xavf omillari bilan kasallanishning sabab-ta'sir va oqibat munosabatlari haqidagi farazlarni shakllantirish va baholash.	1.2.4	
		Sanitariya-epidemiologiya xizmati, davolash-profilaktik muassasalari va boshqa tashkilot-lar faoliyatini taxlil qilish va xisobotlarni shakllantirish.	1.3.1	
		Epidemiologik tekshirish usullari. Aholi kasallanishlarini tavsiflovchi epidemiologik ko'rsatkichlar. Tasviriy (diskriptiv) epidemio-logiya. Analitik epidemiologiya. Hodisa-nazorat va Kagort tadqiqot usuli. Epidemiologik tadqiqotlar dizayni, tajriba va kuzatish. Klinik tadqiqot usullarini randomizastiya qilish. Tanlovni shakllantirish. Tanlash hajmini o'lchash. Xavf omillari, ko'rsatkichlar farqining ehtimoli.	1.3.2	
		Aholi yashash xududlarida yuqumli kasalliklar tarqalishining retrospektiv epidemiologik tahlili - analizini (REA) o'tkazishni tashkil etish.	1.3.3	
		Operativ epidemiologik tahlil doirasida yuqumli kasalliklar epidemik o'choqlarini epidemiologik tekshirish. Sanitariya-epidemio-logiya xizmati epidemiologiya bo'limi profilak-tik ishlarining muammoli-tematik rejasi va boshqa turlari.	1.3.4	

		Epidemiyaga qarshi ishlarning sifati va samaradorligini baholash.	
Epidemiologik chora-tadbirlar tizimi	Epidemiologik chora-tadbirlar tarkibi	Profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar tarkibi. Yuqumli kasalliklar epidemik o'choqlarini epidemiologik tekshirish o'tkazish. Yuqumli kasalliklar epidemik o'choqlarida kasallikning infektsiya manbaiga, yuqish mexanizmini uzishga va muloqatda bo'lgan shaxslarga nisbatan o'tkaziladigan epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarni tashkil etish.	2.1.1
		Dezinfektsiya, dezinseksiya, deratizatsiya va sterilizatsiya chora-tadbirlarini o'tkazish va tashkillashtirish.	2.1.2
		Yuqumli kasalliklarning immunoprofilakasini o'tkazish. Yuqumli kasalliklar shoshilinch profilaktikasini tashkil etish. Vakstinoprofilaktikaning epidemiologik, immunologik, klinik va iqtisodiy samaradorligini baholash.	2.1.3
		Yuqumli kasalliklar epidemiologik nazorati va profilaktikasining asosiy yo'nalishlarini aniqlab olishda epidemik jarayon haqidagi ta'limot nazariyalaridan foydalana olish	2.1.4
Epidemiologik xususiyatlari	Yuqumli kasalliklar epidemiologik xususiyatlari	Infektsion va noinfektsion kasalliklarning epidemiologik xususiyatlari.	2.2.1
		Ichak infektsiyalar epidemik jarayoni ko'rinishlarining taxlilini o'tkazish. Ichak infektsiya-larda o'tkaziladigan profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar sifati va samaradorli-gini baholash. O'zbekistonda virusli hepatitlar muammosi. Virusli hepatitlarning etiologik va epidemiologik xususiyatlari.	2.2.2
		Aerozol infektsiyalar epidemik jarayoni ko'rinishlarining taxlilini o'tkazish. Aerozol infektsiyalarda o'tkaziladigan profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar sifati va samaradorligini baholash.	2.2.3
		Gripp, COVID-19 infektsiyasi, virusli hepatitlar va OIV/OITS infektsiyalari – XXI asr muammolari.	2.2.4
Kasalxona ichi infektsiyalari	Kasalxona ichi infektsiyalari	Davolash profilaktik muassasalariga infektsiya olib kiritilishining yo'llari. Gospital infektsiyalar infektsiya manbai, tarqalish yo'llari va omillari. Kasalxona ichi infektsiyalarining (KII) etiologik tarkibi. Kasalxona ichi infektsiyalar epidemik jarayoni ko'rinishlarining taxlilini o'tkazish.	3.1.1
		Kasalxona ichi gemokontakt infektsiyalar epidemik jarayoni ko'rinishlarining taxlilini o'tkazish. O'tkazilgan profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar sifati va samaradorli-gini baholash.	3.1.2
	Parazitar kasalliklar	Parazitar kasalliklar epidemik o'choqlarida chora-tadbirlar o'tkazilishini tashkillashtirish va nazorat qilish. Bezgak kasalligi epidemiolo-gik nazorati algoritmi.	4.1.1
		Gelmintozlar epidemik jarayoni namoyon bo'lish	4.1.2

		ko‘rinishlarini baholash. Gelmintozdar epide-mik o‘choqlarini shakillanishga olib keladigan shart-sharoitlarni aniqlay olish.	
	O‘ta xavfli yuqumli kasalliklar epidemiologik xususiyatlari	Karantin va o‘ta xavfli infekstiyalar epidemik o‘choqlarida epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar o‘tkazilishini amalga oshirish. Karantin va o‘ta xavfli infekstiyalar epidemik o‘choqlarida himoya kiyimlarini to‘g‘ri kiyish va echish tartibi.	5.1.1
		Karantin va o‘ta xavfli infekstiyalarga qarshi kurashish bo‘yicha o‘tkaziladigan chora-tadbirlar sifati va samaradorligini baholash.	5.1.2
		Hozirgi zamon davrida karantin va o‘ta xavfli infekstiyalarga qarshi kurashishning boshqaruv qarorlarini qabul qilish va asosiy yo‘nalish-larini va taktikasini aniqlash. COVID-19 infekstiyasi va boshqa infekstiyalar	
		Bioterrorizm - antimikrob preparatlarning ahamiyati. Kuydirgi va bioterrorizm. Bioterro-ristik akt keltirib chiqargan oqibatlarini yo‘qotish bo‘yicha o‘tkaziladigan epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar.	5.1.3
Kognitiv kompetensiya	Mantiqiy fikrlashga asoslangan masala va topshiriqlarni bajarish	Epidemik jarayon nazariyalari va qonuniyatlari hamda asosiy epidemiologik tushunchalar bo‘yicha mantiqiy fikrlashga asoslangan masalalar, grafik va rasmi topshiriqlarni bajara olish.	6.1.1
		Tibbiyot muammolarini o‘rganish va hal etish bo‘yicha epidemiologik yondoshishning xususiyatlari, kasalliklar nomenklaturasi va klassifikastiyasi, epidemiologik tekshirish usullari, epidemiologik tashxis (diagnostika) asoslari bo‘yicha vaziyatli masalalar, organayzer va interfaol texnologiyalar tuza olish va bajarish.	6.1.2

VI. Foydalanishga tavsiya etilgan adabiyotlar

Epidemiologiya:

1. Mirtazaev O.M., Zueva L.P., Matnazaqrova G.S. Epidemiologiya. Darslik. Toshkent, «Musiqqa» nashriyoti, “Renessans press” MCHJ matbuot bo‘limi, 2020.
2. Mirtazaev O.M., Zueva L.P., Matnazarova G.S. Epidemiologiya. Darslik. Toshkent, «Ishonch MCHJ», 2016.
3. Брико Н.И., Покровский В.И. Эпидемиология. Учебник. М.: «ГЭОТАР Медиа», 2015. (эл.вер)
4. Mirtazayev O.M. va boshqa hammualiflar. Epidemiologiya fanidan amaliy mashg‘ulotlar uchun qo‘llanma. – Toshkent, “ADABIYOT UCHQUNLARI”. 2015 y.

Harbiy epidemiologiya:

1. Брико Н.И., Покровский В.И. Эпидемиология. Учебник. М.: «ГЭОТАР Медиа», 2016.

2. Mirtazaev O.M., Zueva L.P., Matnazarova G.S. Epidemiologiya. Darslik. Toshkent, «ADABIYOT UCHQUNLARI», 2016.
3. Mirtazaev O.M., Zueva L.P., Matnazaqrova G.S. Epidemiologiya. Darslik. Toshkent, «Musiqqa» nashriyoti, “Renessans press” MCHJ matbua bo ADABIYOT UCHQUNLARI limi, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 20 aprel, PQ-2909-son «Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarori.
5. Mirtazaev O.M. Epidemiologiyadan amaliy mashg‘ulotlar uchun qo‘llanma. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2015.

*Izoh: Mazkur hujjatga aprobatsiya natijalari hamda vakolatli davlat tashkilotlarining tegishli qaror va buyruqlariga asosan qo‘shimcha va o‘zgartirishlar kiritilishi mumkin.